

Børneombudskonstruktioner i norden

Korte oplæg fra Danmark, Norge, Sverige og Grønland og dialog med Socialudvalget d. 29. april

Børnerådet

Forperson

8 rådsmedlemmer

Børnerådets sekretariat

Fortaler for og rådgiver om
børns rettigheder og vilkår i
lyset af børnekonventionen

Del af det tredelte
børneombud

Styrker og svagheder v. den danske konstruktion

- + Rådskonstruktionen indebærer en stor faglig gennemslagskraft og legitimitet.
- + Børnerådets lovgrundlag indeholder relevante og hensigtsmæssige metoder og værktøjer til at realisere Børnerådets mandat.

- Manglende inkorporering svækker Børnerådets mandat og gennemslagskraft
- Politisk udpegning af både forperson og råd kan svække uafhængigheden.
- En begrænset finanslovsbevilling betyder, at det er svært at realisere Børnerådets mandat.
- Det tredelte børneombud har ikke haft den gennemslagskraft, der var intentionen oprindeligt.

Barneombudet i Norge

Lov om Barneombud

§ 3

Ombudet har til oppgave å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår.

§ 4

Ombudet skal ha fri adgang til alle offentlige og private institusjoner for barn.

OBS: Ikke enkeltsaker

Vurdering av konstruksjon

Positivt:

- Solid mandat
- Nødvendig uavhengighet
- Klokke med åremål

Utfordring:

- Kapasitet avhengig av politisk prioritetering

FOTO: KIRVIL HÅBERG

Barneombudet besøkte Byskogen

GODE RÅD: Barneombudet besøkte Byskogen skole for å snakke med noen av dem som er eksperter på å være barn. Og elevene lot seg ikke be to ganger, de delte tanker om mobbefri skole, gratis fritidsaktiviteter og mindre skjermbruk. - Vi har fått veldig mange gode råd i dag, som vi skal bruke aktivt når vi legger videre arbeidsstrategi, sier barneombud Mina Gerhardsen.

SIDE 6

Barnombudsmannen i Sverige

Juno Blom, barnombudsman

Barnombudsmannen i Sverige

Myndighet under regeringen – regeringen utser barnombudsman och beslutar om villkor för resurser

Men självständighet i resurstilldelning, mandat i lag, särskilt uppdrag och rättsliga befogenheter

Självständigheten förtydligades år 2002

- Huvuduppgifter enligt lagen (1993:335) om barnombudsman med förtydliganden
 - **Lyssna på barn** med särskilt fokus på de **utsatta** barnen
 - Företräda barns och ungas rättigheter utifrån barnkonventionen
 - Driva på genomförandet och bevaka efterlevnaden av barnkonventionen
 - Informera och **bilda opinion** för barns rättigheter
- Hanterar **inte** ärenden som gäller enskilda fall
- Kan kalla myndigheter till överläggning och begära in uppgifter

Svagheter och styrkor med den svenska konstruktionen

Medskick för att garantera oberoende och fokus på barns rättigheter och barn som rättighetsbärare

- Tydligt mandat i lag
- Fokus på att företräda barn och föra fram barns röster, uppdrag att verka pådrivande och opinionsbildande
- Egen myndighet
- Myndighet under riksdagen
- Budget inte knuten till specifika uppdrag
- Möjlighet att besöka institutioner där barn vistas, oanmält

Inkorporeringen av barnkonventionen – ökat fokus på Barnombudsmannens frågor och underlättat det pådrivande arbetet

MIO – Grønlands Børnerettighedsinstitution

- MIO blev etableret i 2012 og er en politisk uafhængig Børnerettighedsinstitution bestående af en Børnetalsmand, et Børneråd og et sekretariat. MIO modtager grundfinansiering via Finansloven.
- MIO's lovgrundlag: Inatsisartutlov nr. 11 af 22. nov. 2011 om Børnetalsmand og Børneråd.
- Naalakkersuisut udpeger en Børnetalsmand, som åremålsbeskikkes for en periode på 4 år. Naalakkersuisut nedsætter også et Børneråd bestående af 7 medlemmer med bred viden om børn.
- Børnetalsmanden har fri adgang til offentlige og private institutioner for børn. Offentlige myndigheder samt offentlige og private institutioner og organisationer for børn skal uanset deres tavshedspligt videregive oplysninger til Børnetalsmanden.
- Børnetalsmanden må kun udtale sig om forhold, der vedrører børn generelt, og ikke om forhold, der vedrører det enkelte barn.

MIO's opgaver:

- At fremme børns offentlige og private rettigheder og interesser og informere om børns vilkår i samfundet.
- At overvåge, at lovgivning og praksis er i overensstemmelse med Grønlands forpligtelser i henhold til FN's Børnekonvention og vurdere de forhold, som børn i Grønland lever under.
- At yde råd og vejledning om børns rettigheder og klageadgang.
- At formidle information om børn, sætte aktuelle emner til debat, tale børns sag i den offentlige debat og give børn bedre muligheder for at deltage i debatten.
- At indsamle, udvikle og formidle viden om børns vilkår til offentligheden.
- At inddrage børn i MIO's arbejde og sørge for, at børns stemmer bliver hørt.

Fordele og ulemper ved MIO's konstruktion

Fordele:

- MIO har et stærkt mandat og en vigtig position i det grønlandske samfund i forhold til at fremme børns rettigheder.
- MIO kan frit udtale sig om alle forhold, der ifølge MIO er vigtige for at styrke børns rettigheder.
- MIO har adgang til al viden om børn, som er nødvendig for Børnetalsmandens arbejde.
- MIO er en anerkendt vidensinstitution, som politikere, fagpersoner og borgere lytter til.
- MIO skal høres i forbindelse med lovgivningsinitiativer og andre initiativer, der har betydning for børns vilkår og rettigheder.

Ulemper:

- Ikke 100 % uafhængig, idet Naalakkersuisut skal udpege Børnetalsmanden og nedsætte Børnerådet.
- Børnerådet består af voksne eksperter frem for børn.
- FN's Børnekomité understreger vigtigheden af, at medlemslande etablerer direkte og børnevenlige klageadgange inden for rammerne af deres rettighedsinstitutioner. Med den gældende lovgivning kan MIO ikke behandle individuelle klager fra børn. Dette begrænser børns retssikkerhed og deres mulighed for at få konkret hjælp i egne sager.
- MIO har i februar 2025 offentliggjort et notat og et policy brief med 15 anbefalinger til etablering af en klageinstans for børn i Grønland. På baggrund heraf har den nye regering i marts 2025 skrevet følgende i koalitionsaftalen for de næste fire år:
"For at sikre børns juridiske beskyttelse sigter koalitionen mod at etablere en særlig klageinstans for børn. Dette vil ske gennem en reform af MIO's struktur, så børn får bedre mulighed for at indgive klager og få deres sag behandlet."

